

Література

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федором. — К.: ННЦ ІАЕ, 2011. — 1008 с.

2 Наукові основи агропромислового виробництва в зоні Лісостепу України / редкол.: М. В. Зубець (голова) та ін. — К.: Аграрна наука, 2010. — 980 с.

УДК: 005.33

e-mail: k.zemtsova5@gmail.com

Земцова К. А.,
аспірант, ХНЕУ ім. С. Кузнеця,
Україна

Zemtsova Kateryna,
postgraduate st, S. Kuznets
KhNEU, Ukraine

ВИЗНАЧЕННЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА СТІЙКІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

IDENTIFICATION OF INFLUENCING FACTORS OF INDUSTRIAL ENTERPRISES SUSTAINABILITY

Анотація. Розглянуто сучасний стан промисловості України. Визначено внутрішні і зовнішні фактори впливу на стійкість промислових підприємств та їх складові.

Ключові слова: промисловість, машинобудування, стійкість підприємства, внутрішні фактори, зовнішні фактори.

Summary. The thesis discusses the current state of industry in Ukraine. The internal and external influencing factors of industrial enterprises sustainability and its components have been determined.

Keywords: industry, machine-building industry, enterprise sustainability, internal factors, external factors.

Стійкість промислових підприємств до мінливості оточуючого середовища є однією з головних умов їх ефективного функціонування, яка проявляється у здатності виявляти гнучкість, адаптивність до постійних змін зовнішнього оточуючого середовища, сприяє ефективному використанню ресурсів внутрішнього середовища та забезпечує взаємодію та взаємозв'язок його елементів.

Приклад економічно розвинених країн світу доводить, що у сучасній структурі промисловості важливу роль відіграє машинобудування, частка якого складає від 30 до 50 % загального об-

сягу випуску промислової продукції (у Німеччині — 53,6 %, Японії — 51,5 %, Англії — 39,6 %, Італії — 36,4 %, Китаї — 35,2 %), що забезпечує технічне переозброєння всієї промисловості кожні 8—10 років [1]. В Україні частка машинобудування значно менша і за 2013 рік становить 9,8 % [2], що є однією з причин відставання української промисловості за технічним рівнем від промислово розвинутих країн та забезпечення недостатньої стійкості їх функціонування.

Нинішній стан промисловості України спричинений дією різноманітних факторів внутрішнього і зовнішнього середовищ підприємств. Система підприємства, як організованого цілого, знаходиться залежно від поведінки кожного її елемента-фактора [3]. Тому недооцінка факторів впливу призводить до порушення стійкості промислових підприємств і кризових явищ у функціонуванні як окремого підприємства, так і економіки в цілому.

Метою дослідження є визначення факторів впливу внутрішнього та зовнішнього середовищ на промислові підприємства, що є необхідною умовою забезпечення їх стійкого функціонування.

Аналіз економічних джерел показав, що залежно від наукових поглядів автори по-різному обґрунтовують комплекс факторів, які впливають на стійкість підприємств. Така неоднозначність трактування факторів впливу на підприємство пов'язана із тим, що їх формування залежить від конкретних умов, чинників, місця, часу та форм прояву.

Так, дослідженням факторів впливу на діяльність промислових підприємств, займаються багато видатних зарубіжних і вітчизняних науковців, серед яких слід відмітити М. Х. Мескона [3], В. С. Пономаренка [4], Л. П. Підоймо [5], В. В. Покровську та інші. Проте більшість досліджень спрямовані на визначення факторів впливу на господарську діяльність підприємства, недостатню увагу при цьому приділяючи виявленню факторів впливу на стійкість функціонування промислових підприємств.

Якщо розглядати підприємство як відкриту динамічну систему, що знаходиться в постійному взаємозв'язку із зовнішнім середовищем, можна виділити 2 укрупнені групи факторів впливу на його стійкість: зовнішні і внутрішні. Зовнішні фактори знаходяться поза межею середовища безпосереднього впливу підприємства, їх зміна практично не залежить від діяльності промислового підприємства. Внутрішні фактори впливу на стійкість підприємства безпосередньо та визначаються організацією роботи самого промислового підприємства та діють всередині нього.

У сучасних умовах стійкість промислових підприємств здебільшого визначається їх здатністю протистояти чи адаптуватися до мінливих умов зовнішнього середовища. Аналіз факторів зовнішнього середовища дає змогу для виявлення важливих результатів організації, прогнозування перспектив розвитку, для складання плану у зв'язку з настанням непередбачуваних обставин, для формування системи, що дозволяє попередити можливі загрози, і розробити стратегії, що дозволяють модифікувати загрози у вигідні можливості [4].

Фактори утворюють цілісну систему взаємодіючих причин, що знаходяться в певному логічному зв'язку із наслідком [3]. Залежно від наслідку дії та можливості контролю зовнішні фактори впливу поділяють на зовнішні фактори макrorівня (на рівні країни), зовнішні фактори мезорівня (регіональні та галузеві) та зовнішні фактори мікрорівня (найближче оточення підприємства).

Фактори макrorівня є необхідними для забезпечення умов стійкого та ефективного функціонування промислових підприємств, зокрема підприємств машинобудування. Ця група факторів включає економічну, соціальну, політичну, науково-технічну та екологічну підсистеми. На сьогодні машинобудування під впливом нестабільної економічної політики держави, відсутності підтримки науково-технічного розвитку та стимулювання введення інновацій на машинобудівних підприємствах неспроможне до стійкого функціонування та розвитку. Зовнішні фактори макrorівня майже неконтрольовані з боку керівництва підприємства і тому потребують детального аналізу та прогнозування.

Зовнішні фактори мезорівня пов'язані зі специфікою галузі і регіональним економічним середовищем господарювання. До них належать: рівень політичної стабільності у регіоні, особливості економічної ситуації, її податкової, бюджетної, інвестиційної, антимонопольної та приватизаційної політики, ресурсозабезпеченість регіону, стан ринків збуту, рівень розвитку інтеграційних процесів у регіоні тощо. Оскільки мезорівень включає галузь і регіон, його фактори є сполучною ланкою між зовнішніми факторами безпосереднього оточення і макrorівнем.

Найближче соціально-економічне оточення машинобудівного підприємства створює зовнішні фактори макrorівня, до яких слід віднести споживачів, посередників, постачальників, конкурентів і контактні аудиторії у відповідності до моделі п'яти сил

конкуренції М. Портера. Виявлення цих факторів залежить від кон'юнктури ринків сировини, матеріалів, трудових і фінансових ресурсів і ринків засобів виробництва. Тут важливо дослідити причини можливого «зриву» відносин підприємства з контрагентами для забезпечення його безперервного стійкого функціонування.

Внутрішню стійкість промислового підприємства забезпечують здебільшого внутрішні фактори впливу. До них належать фінансові (достатність капіталу, якість активів і пасивів, прибутковість і ліквідність тощо), виробничі (обсяг, склад і якість необхідних ресурсів; потужність, набір технологічних процесів і устаткування; якість готової продукції, рівень окупності тощо) та організаційні фактори (стан менеджменту, здатність до інновацій, внутрішня структура управління, формальні та неформальні комунікації між співробітниками та підрозділами тощо). Достатній рівень цих факторів впливу дає змогу скористатися зовнішніми можливостями та забезпечити ефективне функціонування промислового підприємства.

Таким чином, визначення факторів впливу на стійкість промислового підприємства дало змогу виявити тісний їх взаємозв'язок між собою; взаємозалежність і складність кожної розглянутої групи та необхідність аналізу для забезпечення ефективного функціонування підприємства. Перспективою подальших досліджень є визначення кількісних і якісних показників факторів впливу на стійкість промислового підприємства.

Література

1. Концепція Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року: затверджено постановою КМ України від 23.12.2013 року № 1070-р [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/603-2013-%D1%80.2>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
3. Пидоймо Л. П. Факторы и модель модернизации промышленных предприятий / Л. П. Пидоймо // Вестник Воронежского государственного университета. Серия: Экономика и управление. — 2003. — № 3. — С. 18—22.
4. Мескон М. Основы менеджмента: учебник / М. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. — 3-е изд. — М.: Вильямс, 2008. — 672 с.
5. Пономаренко В. С. Стратегічне управління підприємством [Текст]: монографія. — Х.: Основа, 1999. — 619 с.